

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

МАГІСТР
(освітній ступінь)

Кафедра професійної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету геоінформаційних
систем та управління територіями

Олена НЕСТЕРЕНКО /

«22» червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Вікова і гендерна психологія

(назва освітньої компоненти)

шифр	назва спеціальності
017	Фізична культура і спорт
	назва спеціалізації (освітньої програми)
	Фізичне виховання і психологія спорту

Розробник:

Руслан КАЛЕНИЧЕНКО, к.психол.н., доцент

(ім'я та прізвище, науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри професійної освіти

протокол № 16 від «21» червня 2023 року

Завідувач кафедри

(підпис)

(**Костянтин ПОЧКА**)

(ім'я та прізвище)

Схвалено гарантом освітньої програми «Фізичне виховання і психологія спорту»

Гарант освітньої програми

(підпис)

(**Ганна ІВАННІКОВА**)

(ім'я та прізвище)

Розглянуто на засіданні науково-методичної комісії спеціальності

017 «Фізична культура і спорт»

Протокол № 5 від «22» червня 2023 року

ВИТЯГ З РОБОЧОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ НА 2023-2024 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

Шифр	Магістр	Кредитів на сем.	Форма навчання:						денна				Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження	
	Назва спеціальності (освітньої програми)		Всього	Обсяг годин					Сам. роб.	Кількість індивідуальних робіт						
				Разом	аудиторних			КП		КР	РГР	Роб				
					Л	Лр	Пз									
017	Фізична культура і спорт (Фізичне виховання і психологія спорту)	3	90	30	16		14	60				1	зал	2		

Шифр	Магістр	Кредитів на сем.	Форма навчання:						заочна				Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження	
	Назва спеціальності (освітньої програми)		Всього	Обсяг годин					Сам. роб.	Кількість індивідуальних робіт						
				Разом	аудиторних			КП		КР	РГР	Роб				
					Л	Лр	Пз									
017	Фізична культура і спорт (Фізичне виховання і психологія спорту)	3	90	20	10		10	70				1	зал	2		

Мета та завдання освітньої компоненти

Метою вивчення навчальної дисципліни є допомогти засвоїти здобувачам освіти такі основні питання: загальні питання вікової психології; психологія дитинства; психологія дорослішання і дорослості; методологія та теорія гендерної психології; гендерні характеристики особистості; психологія гендерної соціалізації; прикладні проблеми гендерної психології.

Завданням вивчення навчальної дисципліни є:
ознайомити студентів з теоретичними та практичними основами вікової і гендерної психології;
засвоїти здобувачами освіти тематику з курсу навчальної дисципліни, що дозволить їм грамотно і кваліфіковано діяти при вирішенні практичних завдань професійної діяльності;
навчити студентів кваліфіковано надавати психологічну підтримку у фізичному вихованні і спорті на основі засвоєних теоретичних знань та практичних навичок і умінь основ вікової і гендерної психології.

Робоча програма містить витяг з робочого навчального плану, мету вивчення, компетентності, які має опанувати здобувач, програмні результати навчання, дані щодо викладачів, зміст курсу, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок здобувача, роз'яснення усіх аспектів організації освітнього процесу щодо засвоєння освітньої компоненти, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуальних завдань. Електронне навчально-методичне забезпечення дисципліни розміщено на Освітньому сайті КНУБА (<http://org2.knuba.edu.ua>). Також програма містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідування аудиторних занять.

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати задачі інноваційного та /або дослідницького характеру психологічного супроводу в процесі підготовки професіоналів в сфері фізичного виховання і спорту
Загальні компетентності	
ЗК 4	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми
Спеціальні (фахові) компетентності	
СК 8	Здатність впроваджувати у практичну діяльність результати наукових досліджень, спрямованих на вирішення прикладних завдань у сфері фізичної культури і спорту

**Програмні результати здобувачів освітньої програми,
що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти**

Код	Програмні результати
ПРН 2	Приймати ефективні рішення щодо вирішення проблем у сфері психологічного супроводу в процесі підготовки професіоналів в сфері фізичного виховання і спорту, генерувати та порівнювати альтернативи, оцінювати ризики та ресурсні потреби
ПРН 10	Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, консультування тощо), проводити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість

Програма освітньої компоненти

Модуль 1. Основи вікової і гендерної психології

Змістовий модуль 1. Вікова психологія

Лекція 1. Загальні питання вікової психології (4 години)

Тема 1. Вступ до вивчення дисципліни.

Тема 2. Вікова психологія як наука.

Тема 3. Психічний розвиток людини та його особливості.

Тема 4. Фактори психічного розвитку.

Тема 5. Теорії психічного розвитку.

Тема 6. Вікова періодизація психічного розвитку людини.

Висновки.

Практичне заняття 1.

Періодизації вікового розвитку З.Фрейда, Ж.Піаже, Л.Колберга, Е.Еріксона, Л.С.Виготського, Д.Б.Ельконіна, В.І.Слободчикова. Періодизація багатовимірного розвитку особистості В.Ф.Моргуна.

Лекція 2. Психологія дитинства

Тема 1. Зародження психіки дитини у пренатальному періоді.

Тема 2. Психічний розвиток новонародженого та немовляти.

Тема 3. Психологічні особливості дітей раннього віку.

Тема 4. Психічний розвиток дошкільнят.

Тема 5. Психологія молодших школярів.

Висновки.

Практичне заняття 2.

Психологічні особливості розвитку молодшого школяра

Лекція 3. Психологія дорослішання і дорослості

Тема 1. Психічний розвиток підлітків.

Тема 2. Психологія юнацтва.

Тема 3. Психологічні особливості раннього дорослого віку.

Тема 4. Психологія середньої дорослості.

Тема 5. Психологічні особливості людей похилого віку.
Висновки.

Практичне заняття 3.
Девіантна поведінка у підлітковому віці

Практичне заняття 4.
Юнацька субкультура та її характеристики

Практичне заняття 5.
Основні тенденції психічного розвитку студентства.

Змістовий модуль 2. Гендерна психологія

Лекція 4. Гендерна психологія: предмет, завдання, становлення

Тема 1. Предмет, структура та завдання гендерної психології

Тема 2. Гендерна психологія в системі міждисциплінарного знання про гендер.

Тема 3. Розвиток гендерної психології.

Висновки.

Лекція 5. Гендерна роль: соціально-психологічний аспект

Тема 1 Гендерні стереотипи як шаблон гендерної ролі.

Тема 2. Гендерна роль: поняття, зміст, рівні аналізу.

Тема 3. Гендерно-рольовий конфлікт.

Тема 4. Сексизм та гендерна дискримінація.

Висновки.

Лекція 6. Гендерна ідентичність особистості

Тема 1. Поняття гендерної ідентичності.

Тема 2. Структура, види та розвиток гендерної ідентичності.

Тема 3. Гендер та сексуальність.

Тема 4. Феномен «queer-ідентичність».

Висновки.

Практичне заняття 6.

Психологічні концепції та теорії гендеру

Лекція 7. Гендерні стереотипи у спорті

Тема 1. Гендерні відносини і походження гендерної асиметрії.

Тема 2. Маскулінність як прояв гендерних стереотипів у професійному спорті.

Висновки.

Практичне заняття 7.

Психологія гендерного насильства. Наслідки насильства щодо жінок та їх психологічна корекція.

Індивідуальне завдання

№	Назва теми
1	2
1	Психічний розвиток людини та його особливості.
2	Фактори психічного розвитку.
3	Теорії психічного розвитку.
4	Вікова періодизація психічного розвитку людини.
5	Психологічні особливості дітей раннього віку.
6	Психічний розвиток дошкільнят.
7	Психологія молодших школярів.
8	Психологічні особливості розвитку молодшого школяра.
9	Психічний розвиток підлітків.
10	Психологія юнацтва.
11	Психологічні особливості раннього дорослого віку.
12	Психологія середньої дорослості.
13	Психологічні особливості людей похилого віку.
14	Девіантна поведінка у підлітковому віці.
15	Юнацька субкультура та її характеристики.
16	Основні тенденції психічного розвитку студентства.
17	Розвиток гендерної психології.
18	Психологічні концепції та теорії гендеру.
19	Гендерні стереотипи як шаблон гендерної ролі.
20	Гендерна роль: поняття, зміст, рівні аналізу.
21	Гендерно-рольовий конфлікт.
22	Сексизм та гендерна дискримінація..
23	Психологія гендерної соціалізації.
24	Поняття гендерної ідентичності.
25	Структура, види та розвиток гендерної ідентичності.
26	Гендер та сексуальність.
27	Феномен «queer-ідентичність».
28	Гендерні теорії лідерства.
29	Гендерні стереотипи у спорті.
30	Гендерні відносини і походження гендерної асиметрії.
31	Маскулінність як прояв гендерних стереотипів у професійному спорті.
32	Психологія гендерного насильства.
33	Наслідки насильства щодо жінок та їх психологічна корекція.
34	Гендерні особливості спілкування.

Методи контролю та оцінювання знань

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (залік, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;

- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;

- ступінь сформованості вміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;

- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;

- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;

- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими

модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту Здобувачом на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, Здобувачи можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді дидактичного проєкту, у формі презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь Здобувача у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Поточне оцінювання		Інд. робота	Залік	Сума балів
Змістові модулі				
1	2			
20	20	30	30	100

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	30	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017

		року), дотримання норм доброчесності)
	25	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
добре	22	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	20	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
задовільно	18	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
<u>0-34</u>	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Методичне забезпечення освітньої компоненти

Підручники:

1. Павелків Р. В Вікова психологія: підручник / Р.В. Павелків.- Вид. 2-е, стер. - К.: Кондор, 2015. 469 с.

2. Гендер для медій /За ред. М.Маєрчик, О.Плахотнік, Г.Ярманової. – К.: Критика, 2013. 217 с.

Навчальні посібники:

1. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. – Київ, 2017. 548 с.

2. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. 5-те видання, перероблене, доповнене (ВЦ “Академія”), 2021. 376 с.

3. Щотка О.П. Гендерна психологія: навч. посіб. / О.В. Щотка. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.

4. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. 376 с.

5. Психологія особистості: навчальний посібник / укладачі Петухова І. О., Калениченко Р. А., Льовкіна О. Г. та ін. – Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2021. 338 с.

Методичні роботи:

1. Вікова і гендерна психологія: методичні вказівки до вивчення курсу / уклад. Р.А. Калениченко. – Київ: КНУБА, 2022. – 24 с.

Інформаційні ресурси:

1. <http://library.knuba.edu.ua>

2. <http://org.knuba.edu.ua>

3. <http://org2.knuba.edu.ua>

4. <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3058>